

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՍԻԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

Թեմական պատգամաւորի ընտրութիւն Թիֆլիսում

Մարտի 8-ի պատգամաւորական ժողովը Թիֆլիսում, հետևապէս և այդ ժողովում կառարաւած ընտրութիւնները Ս. Էջմիածնի Սինոդի կողմից ճանաչեցին անվաւեր։ Այն բոլորից յետոյ ինչ գրել ենք այս իսկ տեղում «Մուրճ»-ի անցեալ երկու համարներում, մեր ընթերցողներին միանգամայն հասկանալի կը լինի թէ ինչու ջերմ կերպով մենք պէտք է շնորհաւորենք Ս. Էջմիածնի Սինոդը իւր արած որոշման համար։ Սինոդը այժմ ցոյց տւեց որ նա իրօք իւր կոչման բարձրութեան վերայ է. օրինաւորութիւնը վերականգնել, դորանով վերականգնել Թեմական առաջնորդի կողմից ոտնակոխ արած մի քանի համայնքների իրաւունքները, — ահա ինչ արաւ սինոդը։ Սինոդի կայացրած վճիռը և, իբր հետևանք, ապրիլի 22-ին կատարւած Թիֆլիսի Թեմական պատգամաւորի վերընտրութիւնը ապագայի համար նշանաւոր պրեցեդենտ է ծառայելու։ Մեծ է և շատ մեծ այդ իրողութեան բարոյական նշանակութիւնը, այնքան մեծ, որ միանգամայն հասկանալի է այն ուշադրութիւնը, որով հասարակութիւնը վերաբերեց զէպի Էջմիածնից եկող լուրերը։ Ապրիլի 22-ի նիստը ոչ մի հետաքրքրութիւն չը ներկայացրեց վիճաբանութիւնների կողմից. այդտեղ շեղան այնպիսի վիճաբանութիւններ, որ արժենար աւանձին արձանագրած ներկա-

յացնել Մուրճ-ի ընթերցողներին: Սինոդի անդամ Գրիգորիս եպ. Աղանեանց ժամ 10¹/₂ մուս. Վանքի մայր-եկեղեցու դաւիթը և ապա իսկոյն մուս. եկեղեցու ներսը, որտեղ պիտի կայանար ժողովը: Նիստին, դեռ քւէարկութիւնները չը սկսած, արդէն ներկայ էին բոլոր 103 պատգամաւորները թէ իրանք անձամբ և թէ հաւատարմատարների միջոցով: Մամուլի ներկայացուցիչներին յատկացրած էր առանձին սեղան (որ չը կար մարտի 8-ի նիստում¹⁾). Ընտրւեցին երկու քարտուղարներ (որ աւելորդ բան էր համարւած մարտի 8-ի նիստում, ուր և ոչ մի քարտուղար չէր ընտրւած): Ապրիլի 22-ը հանգուցեալ Մակար Կաթողիկոսի թաղման տարեկիցը լինելով՝ նախագահը, նիստը բացելուց առաջ, հոգեհանգիստ կատարեց ի Տէր հանգուցեալ կաթողիկոսի համար. ներկայ եղողների ձայները ստուգելուց և մի վիճելի (սնդիր¹⁾), վճռելուց յետոյ, սրբազան նախագահը բացեց նիստը, ներկայացնելով Սինոդի այն վճռի պատճէնը, որով բեկւում է մարտի 8-ի ընտրութիւնը: Նախագահի յատուկ առաջարկութեամբ և ժողովի գրեթէ միաձայն համաձայնութեամբ՝ այդ երկար գրութիւնից կարդացւեց միմիայն բուն վճիռը (այսպէս անւանւած՝ «Հրամայեցին» յօդւածը): Գորա մէջ ի միջի ալլոց ասւած է թէ Սինոդը գտաւ թե՛մ առաջ-

¹⁾ Ախալցխայի մի պատգամաւոր իւր ձայնը նոտարիական կերպով հաւատացել էր մի պարոնի, որին կ'անւանենք Ալբ. իսկ այս վերջինը, ինքն էլ բացակայ լինելով Թիֆլիսից, նոյնպէս նոտարիական թղթով հաւատացել էր մի երրորդ անձի, որ կ'անւանենք Բեն. և Ալբ.-ը այդ արել էր այն հիման վերաւ որ իւր ունեցած հաւատարմութեւղթը նրան իրաւունք էր տալիս մի երրորդին իւր ձայնը հաւատալու: Նիստի ժամանակ, սակայն, մի չորրորդ անձ՝ որին կ'անւանենք Գիւմ, Ախալցխայի այն պատգամաւորից ստորագրութիւնը վաւերացրած հեռագիր էր ստացել, որով նա, Ախալցխայի այն պատգամաւորը, իւր ձայնը հաւատում է այդ պ. Գիւմին, սեթէ, առած էր հեռագրած պ. Ալբ.-ը բացակայ լինիւ: Արդ, Ալբ.-ը իրօք բացակայ էր, բայց ներկայ էր Բենը, որը իրաւունք ունէր Ալբին, ուրեմն և իսկական պատգամաւորին ներկայացնելու: Վճռեց Բենին ճանաչել պատգամաւորի ներկայացուցիչ և ոչ Գիւմին: Եւ այդ էր օրինաւորը, մանաւանդ որ իսկական պատգամաւորը երեւի միայն այն պատճառով էր հեռագրով հաւատացել իւր ձայնը Գիւմին, որ տեղեկութիւն չունէր Բ-ի մասին: Թէ չէ՝ նա իւր հեռագրում քիչատակութիւն կ'անէր վերջինիս մասին:

նորդ սրբազան Մամբրէ եպիսկոպոսին մարտի 8-ի ընտրութեան դործում ոչ իւր կոչման բարձրութեան վերայ կանգնած և որ սինոդը այդ պատճառով սրբ. Աղանեանցին է յանձնում նախագահել ապրիլի 22-ին կատարւելիք ընտրութիւններին: Սինոդը օրինաւոր էր գտել Թիֆլիսի Էջմիածնեցւոց ս. Գէորգ և Լուսաւորիչ եկեղեցիներէ և Կումիսի դործակալութեան ծխական առաջին ընտրութիւնները (փետրւարի 2-ին կատարած): Մեր ընթերցողներին արդէն յայտնի է որ հէնց այդ երեք համայնքների ներկայացուցիչների մասին էր միակ վէճը մարտի 8-ի պատգամաւորական ընտրութիւնների (յետոյ բեկւած) ժողովում և որ այդ առաջին անգամ փետրւարի 2-ին ընտրւածներին թեմական առաջնորդից չընդունելու պատճառով էր որ մարտի 8-ի ժողովականների մի մասը չը մասնակցեց ընտրութիւններին և դորա դէմ բողոքեց ս. Էջմիածնի Սինոդին: Եւ այդ բողոքն է որ յարգւեց բարձր հոգեւոր իշխանութեան կողմից:

Ապրիլի 22-ին ժողովի մէջ յարուցւած խնդիրներից միակ պրինցիպիական նշանակութիւն ունեցողը և չիշատակելու արժանին է այն՝ թէ ընտրւած ում համարել՝ կէսից աւելի ձայն ստացածները (բացարձակ մեծամասնութիւն) թէ համեմատական մեծամասնութիւն ստացածները: Պարոն Գ. Նւանգուլեանցը մատնանիշ արաւ նախկին փոխարքայի 1865 թւականին տւած հրահանգի վերայ, որի մէջ ասւած է թէ ընտրւածներ համարուում են ամենից շատ ձայն ստացածները (հետեւապէս չի պահանջուում որ անպայման կերպով պատգամաւորը և նորա անձնափոխանորդը կէսից աւելի ձայն ստանան):

Այդ միակ խնդիրն էր որ պարզւեց ժողովում: Բայց ես վերադառնում եմ իմ անցեալ անգամ պնդածին. օրինականով մարդիկ բաւականանում են միայն այն ժամանակ, երբ աւելի լաւի համար ուրիշ ելք չկայ: Օրէնքը ամենեւին չի արգելում որ ժողովում համաձայնութիւն կայացնեն ընտրւած համարել միմիայն կէսից աւելի ձայն ստացածներին, եթէ միայն կէսից պակաս բայց ամենից շատ ձայն ստացածները իրանք և քւէարկութիւնից առաջ կամովին հրաժարւեն օրէնքից տրւած արտօնութիւնից: Եւ ընտրողական էտիկան, ստում եմ ես, ակզ է պահանջում. այդ էտիկան պահանջում է որ ընտրւածները մեծամասնութեան ձայները ներկայացնեն. դորա համար, երբ օրէնքը հակա-

աւին էլ է թող տալիս, պէտք է որ ժողովներում միաձայնութիւն տիրէ այդ նկատմամբ: Եւ ես կարծում եմ որ, եթէ էտիկական գաղափարները աւելի խոր արմատներ գցած լինեն մեր հասարակութեան մէջ, այդ պահանջը այնքան տարրական կը թւայ, որ ամօթանք կը համարւի դորա դէմ խօսելը: Եւ որպէս զի այդ կէտի մասին ասելիքս ամբողջացրած լինեմ, հարկ եմ համարում աւելացնել, որ մեծամասնութեամբ ընտրւելու պահանջը միտք ունի մանաւանդ առանձին կարեւորութիւն ունեցող ընտրութիւնների ժամանակ, որպիսին է օրինակ՝ թեմական պատգամաւորի կամ նոյն իսկ նորա փոխանորդի ընտրութիւնը: Միմիայն առաջին անաջող փորձը կարող է բարոյական տեսակէտից իրաւունք տալ որ երկրորդ քւէարկութեան ժամանակ բաւականանան համեմատական մեծամասնութեամբ: Սրբ. Նախագահը հէնց այդպէս էլ ուզում էր ընտրութիւնը կատարել. եթէ ժողովը միաձայն ընդունէր այդ առաջարկը — հրահանգի ոգու դէմ ոչինչ չէր լինել գործւած:

Ապրիլի 22-ին ժողովականների ցանկութեամբ քւէարկւեցին միմիայն երկու հոգի՝ պպ. Աբգար Յովհաննիսեան և Գրիգոր Արծրունի, որոնցից վերջինս 103 ներկայ և քւէարկող ձայներից ստացաւ 58 սպիտակ և 44 սև, իսկ առաջինը ստացաւ 51 սպիտակ և 51 սև (իրանք իրանց համար ձեռնպահ): Այսպիսով պ. Գ. Արծրունին ստացաւ կէսից աւելի, իսկ պ. Ա. Յովհաննիսեան ձայների ուղիղ կէսը:

Այսպիսով միևնոյն ժողովը գրեթէ ձայների հաւասարութեամբ մէկին ընտրեց պատգամաւոր, իսկ միւսին, որը նորա հակառակորդն է ձանաչւած, ընտրեց նորա փոխանորդ. որ նշանակում է թէ Թիֆլիսի թեմը իւր ձայնը Խրիմեանին և Արիստակէս Սիդրակեանին կը տայ, եթէ պատգամաւորը ընտրութեան օրը առողջ լինի, և նոյն թեմը իւր ձայնը կը տայ յօգուտ ուրիշ կաթողիկոսացուների, ի միջի այլոց նաև Աշըղեանին, եթէ ընտրութեան օրը զիպածով Արծրունին հիւանդ լինի և չը կարողանայ տանից դուրս գալ!...

Այդ է բարոյականը ապրիլի 22-ի ընտրութիւնների: Ինչով է մեկնւում այդ անհեթեթութիւնը: Նորանով որ անձնական հակառակութիւնը գերազանց իշխանութիւն էր ձեռք բերել ոգիների վերայ. Արծրունականներին ինչ էլ որ լինի՝ հարկաւոր էր որ Արծրու-

